

Riihivalkaman koulun rakentanut Heikki Kaapola toimi myös monissa luottamustehtävissä

Mäkitupalainen Heikki Kaapola oli taitava kirvesmies, joka rakensi mm. Riihivalkaman kansakoulun. Hän toimi myös koulun johtokunnan ensimmäisenä puheenjohtajana, vuokralautakunnan pitkäaikaisena puheenjohtajana ja luotettuna toimitusmiehenä monissa tehtävissä. Ja oli tietysti Bucht-sukua...

Riihivalkaman kansakoulun rakentaminen

Vuosien väännön jälkeen päätettiin 1907 perustaa Riihivalkaman kansakoulu eteläiseen Tammelaan. Koulun rakentamisesta julkaistiin Yhdenvertaisuus-lehdessä tarjouspyyntö 9.2.1907:

Täten tarjotaan urakalla urakoitsian omista aineista rakennettavaksi ja käyttökelpoiseen kuntoon valmistettavaksi Riihivalkaman kansakoulu rakennus yhdelle opettajalle sekä siihen kuuluva ulkokuone rivi, sauna ja kaivo, kaikki urakoitsian omista aineista. Riihivalkaman koulu annetaan joko kokonaisuudessaan eli kivitystyöt erikseen ja puu ynnä maalaustyö erikseen. Koulun pitää olla valmis 1 päivä Elokuuta 1908.

Halullisia urakoitsijoita pyydetään tekemään tarjoilunsa kirjallisesti ja hyväksytään niistä se, joka edullisemmaksi katsotaan. Takaus työn kelvollisuudesta samoin kuin mahdollisista ennakkomaksuista vaaditaan. Tarjoukset jätettäköön viimeistään 21 päivä Helmikuuta 1907.

Tarjouksia ei tainnut olla kovin monta, koska jo helmikuun 23 p:nä Tammelan kuntakokouksessa päätettiin, että ”Riihivalkaman koulun rakentaa kirvesmies H. Kaapola 14,600 m:kan urakkahinnasta.”

Heikki Kaapolalla oli aikaisempaakin näyttöä kunnan rakennusurakoista. Vuonna 1902 Tammelan kuntakokous teki päätöksen:

Papinsillan rakennusurakan, joka myytiin huutokaupalla tiistaina maaliskuun 4 p. sai puuseppä Heikki Kaapola Riihivalkaman kylästä, urakkasumma nousi 375 mk. teettäjäin aineista.

Tuskin Heikki näistä urakoista yksin selvisi, vaan hänellä on täytynyt olla apureita. Titteliksi onkin joissakin myöhemmissä lehtiartikkeleissa merkitty rakennusmestari, vaikka sellaista tutkintoa ei 100 vuotta sitten edes ollut.

Koulun rakentaminen eteni ilmeisesti suunnitelmien mukaan ja koulu pääsi alkamaan syksyllä 1908. Helmikuussa nimettiin koulun johtokunta, johon valittiin talokas Juho Nikula, kirvesmies Heikki Kaapola, emäntä Amanda Jaakkola, talokas Edward Ylitalo, torpanpojan vaimo Iida Österman ja puuseppä Albert Soini. Heikki toimiin johtokunnan ensimmäisenä esimiehenä.

Heikki Kaapola oli Bucht-sukua äitinsä, Kallion Heikkilän tyttären Miina Juhontyttären kautta. Heikki ja isoisäni, Heikki hänkin, olivat siis serkuksia. Johtokunnan jäsenistä myös Amanda Jaakkola, Kallion Jaakkolan emäntä sekä Albert Soini, Kallion Suorannan torpan poikia, olivat Bucht-sukua.

Riihivalkaman koulusta löytyy enemmän tietoa koulun historiikista ”Muistoja Riihivalkaman kouluvuosilta 1908–2008”, Riihivalkaman koulualueen kylä ry, 2015.

Heikki Kaapolan syntyperä

Heikki oli syntynyt Riihivalkaman Markkula-Ylitalon perintötilalla 1867. Alkuperäisestä Markkulan kantatalosta oli 1781 erotettu kolmasosa aiemmin kuolleen isännän tyttärelle

Liisa Simontyttärelle ja tämän miehelle Gabriel eli Kaapo Tuomonpojalle, joka oli Markkulan vävy Rehtijärven Mutulasta Jokioisilta.

Tätä Markkulan kolmasosaa kutsuttiin lainhuutoasiakirjoissa virallisesti Ylitaloksi tai Markkula-Ylitaloksi, mutta kyläläiset rupesivat tavalliseen tapaan sanomaan taloa isännän mukaan Kaapolaksi. Kun vielä eräs seuraavakin isäntä oli Kaapo nimeltään, talonväen sukunimenäkin ruvettiin käyttämään Kaapolaa, myös kirkonkirjoissa. Virallisia sukunimiään ei ennen 1921 sukunimilakia ollut, joten Markkulaa ja Kaapolaa käytettiin usein sekaisinkin samasta henkilöstä, Ylitaloa ei juurikaan.

Heikki Kaapolan vanhemmat, (Markkula-)Ylitalon isäntäpari Antti Kaaponpoika ja Vilhelmiina Juhontytär tekivät 1890 sukupolvenvaihdoksen ja myivät tilan vanhimmalle pojalleen Otto Oskari Kaapolalle. Tämä joutui maksamaan sisarusuudet veljilleen Antille ja Heikille sekä sisarelleen Olgalle.

Heikki halusi perintöosuutenaan myös mäkitupalaiiston Ylitalon talouskeskuksen naapurista ja lunasti sen myöhemmin omaksi tilakseen 1921. Tontille Heikki rakensi komean hirsitalon, jossa myös Riihivalkaman-Järventaustan alakansakoulu aloitti toimintansa 1922. Koulun ensimmäiseksi opettajaksi valittiin tietysti buchtalainen, eli Kallion Antintalon tytär Serafia (Fia) Ryhtä, joka myöhemmin tunnettiin paremmin nimellä Maija Leskinen. Alakoulu toimi Heikki Kaapolan talossa aina vuoteen 1925 asti, jolloin Riihivalkaman kansakoulun lisärakennus valmistui.

Kuvassa alakansakoulun I-luokka v. 1923 Heikki Kaapolan komean hirsitalon seinustalla Riihivalkamassa. Opettajana Loviisa Turtiainen. [Sukuseuran kuvakokoelma]

Luottamustehtävissä

Kädentaitojen lisäksi Heikki osoitti huomattavaa harrastuneisuutta myös kunnallisissa luottamustehtävissä. Hänet valittiin 1907 Tammelan kunnallislautakuntaan, mikä vastasi nykyistä kunnanhallitusta. Riihivalkaman kansakoulun johtokunnan ensimmäisenä puheenjohtajana hän toimi koulun aloittaessa toimintansa 1908.

Kun vuoden 1918 torpparilaki (virallisesti laki vuokra-alueiden lunastamisesta) antoi torppareille ja mäkitupalaisille oikeuden lunastaa viljelemänsä maat omikseen, asetettiin kunnalliset vuokralautakunnat hoitamaan käytännön toteutusta. Vuokralautakuntiin

nimettiin sekä vuokranantajien (maanomistajat) että vuokralaisten (torpparit / mäkitupalaiset) edustajat, kumpiakin yhtä monta. Lautakuntaa johti puolueeton puheenjohtaja. Tammelan jaettiin viiteen piiriin, joihin asetettiin omat vuokralautakunnat.

Heikki Kaapola valittiin Tammelan I:n piiriin eli eteläisen Tammelan vuokralautakunnan puheenjohtajaksi toiminnan alettua 1919. Varapuheenjohtajaksi valittiin palstatilallinen Oskari Ahokanto ja jäseniksi:

Wuokranantajain edustajiksi: Talolliset Juho Nikula Riihiwalkamasta ja Aukusti Nikula Torrolta sekä waramiehiksi vuokraaja Matti Jaakkola Sukulasta ja taloll. J. Hannula Kydöstä. — Wuokranottajain edustajiksi: Kirwesmies M. Ihamäki Riihiwalkamasta ja kirwesmies K. Wilberg Talpialta sekä heille waramiehiksi torppari Kalle Myllylä Torrolta ja työmies Matti Lähteenmäki Riihiwalkamasta.

Heikki Kaapola hoiti tätä luottamustehtävää koko vuokralautakuntien olemassaolon ajan, eli yhteensä 14 vuotta. Tehtävä oli varsinkin alkuvuosina työläs. Esimerkiksi vuoden 1920 I piirin lautakunta käsitteli kaikkiaan 81 vuokra-alueen itsenäistymistä. Vuokralautakunnat lopetettiin 1934, kun suurin osa lunastusasioista oli käsitelty ja työtä jatkoi tarvittaessa asutuslautakunta.

Heikki Kaapola toimi aktiivisesti myös Tammelan eteläisessä maamiesseurassa, Etelä-Tammelan Osuuskassassa sekä luotettuna toimitusmiehenä mm. huutokaupoissa ja perunkirjoituksissa. Hänen toiminnastaan löytyy paljon lehtijuttuja mm. Kansalliskirjaston sanomalehtiarkistosta: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/search?formats=NEWSPAPER>

Kuvassa Riihiwalkaman kylän taloja v. 1922 kartalla. Markkulan oikealla puolella on Heikin veljen, Ylitalon entisen isännän Otto Oskari Kaapolan syytinkimökki Juhala, seuraavana Heikki Kaapolan talo ja sen vieressä Ylitalo, jonka omistajaksi oli 1917 tullut Väinö Jaakkola Kalliosta. Heikki Kaapolan omistama kiinteistö, viralliselta nimeltään Peltonen, on edelleen olemassa. Kaikki vanhat rakennukset on kuitenkin purettu ja tilalle on rakennettu uudehko omakotitalo.

